

Możliwościach korzystania z funduszy unijnych

Wprowadzenie

Rodzinne Ogrody Działkowe to stowarzyszenia, które działają nie tylko na rzecz swoich członków. Korzyści z funkcjonowania Ogrodów w lokalnych społecznościach daleko wykraczają poza taką partykularną działalność. Ogrody te pełnią ważne funkcje społeczne, dbają między innymi o poprawę warunków środowiska przyrodniczego, w którym żyje społeczność lokalna, podejmują działania na rzecz podniesienia standardów ekologicznych, w wielu przypadkach zapewniają mieszkańcom bliski kontakt z przyrodą i świeżym powietrzem, są „zielonymi płucami” wielu miejscowości. Zważywszy na strukturę demograficzną i kategoryalną działkowiczów (między innymi: emeryci i renciści, młode małżeństwa z dziećmi, ludzie ubodzy) ogródki działkowe pozwalają zaspokoić wiele potrzeb społecznych ludności (rekreacja, wypoczynek) i ekonomicznych (prosumpcja wspierająca ludzi ubogich), dlatego też powinny móc korzystać z funduszy unijnych.

Tak, jak każdy inny podmiot działający w społeczności lokalnej, również ogrody działkowe powinny mieć szanse na rozwój, po to by z każdym rokiem w coraz większym stopniu mogły być dobrem nie tylko działkowiczów, ale też całej społeczności lokalnej. Żeby to jednak było możliwe, powinny korzystać z zewnętrznych źródeł finansowania wówczas, gdy podejmują działania na rzecz szerszej społeczności. Możliwości częstszego korzystania z ogrodów przez mieszkańców, którzy w ogrodzie nie mają działek, w istotny sposób mogą być zwiększone poprzez stworzenie infrastruktury, z której mogliby oni korzystać. Dotyczy to między innymi tego typu urządzeń, jak: place zabaw i place do ćwiczeń w naturalnym środowisku przyrodniczym, czy działań: udostępnienie ogrodów dla uczniów szkół w celach edukacyjnych, czy też zajęć dla emerytów, dla których ważny jest nie tylko obcowanie z przyrodą, ale i możliwość kontaktu z innymi ludźmi, chroniącego przed samotnością i wykluczeniem społecznym.

Działalność na rzecz społeczności lokalnej wymaga też wielu inwestycji w zakresie poprawy stanu i wyglądu samych Ogrodów. Na nic bowiem zdadzą się działania działkowiczów dbających o estetykę własnych ogrodów, o piękne kwiaty, krzewy i drzewa jeśli wraz z nią wycieczka do ogrodu działkowego wiązać się będzie z niebezpieczeństwem złamania nogi na nierównych i okresowo podtapianych alejkach. Tu zatem konieczne byłoby wsparcie zewnętrzne na poprawę infrastruktury technicznej wielu ogrodów, które nie są w stanie wyłącznie z własnych środków przeprowadzić melioracji ogrodu, poprawy jakości

wewnętrznych alejek, rozmieszczenia na terenach wspólnych ławek, a może i wygospodarowanie miejsc, w których można byłoby skorzystać z przeznaczonego dla „nie-działkowiczów” grilla.

Programy perspektywy finansowej 2014-2020

Z informacji podanej w jednym z dokumentów Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020 wynika, że: „w województwie opolskim realizowane są programy współfinansowane ze środków funduszy europejskich, w których wdrażaniu Zarząd bądź Samorząd Województwa Opolskiego pełnią różnorakie funkcje, tj.:

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020 – Zarząd Województwa Opolskiego jako Instytucja Zarządzająca,
- INTERREG V-A Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014-2020 – Samorząd Województwa Opolskiego jako Podmiot Regionalny,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Samorząd Województwa Opolskiego jako Instytucja Wdrażająca dla działań: Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich oraz scalanie gruntów, jako Instytucja Pośrednicząca dla LEADER-a.
- Program Operacyjny „Rybacko i Morze” – Samorząd Województwa Opolskiego jako Instytucja Pośrednicząca dla Priorytetu 4. Zatrudnienie i spójność terytorialna na obszarach rybackich¹.

Główne zadanie wdrażanych w ramach perspektywy finansowej 2014-2015 programów jest związane z wkładem Programu w *unijną strategię na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz osiągnięcie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej*².

Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020 – Zarząd Województwa Opolskiego jako Instytucja Zarządzająca

¹ Strategia komunikacji funduszy europejskich w województwie opolskim na lata 2014-2020, http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/7924/Strategia_komunikacji_FE_RPO_Opolskie_210815.pdf

² Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020, http://umwo.opole.pl/docs/rpo_wo_2014x2020.pdf

Główne wytyczne dotyczące zasad, priorytetów i działań w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej dla Polski na lata 2014 -2015 zostały zawarte w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Opolskiego. Już pobieżna analiza treści RPO WO na lata 2014-2015 i opisane wyżej formy działania i pełnione funkcje społeczne ogródków działkowych pozwalają stwierdzić, że aktualna, bądź potencjalna działalność ogródków działkowych w wielu przypadkach pokrywa się z obszarami wskazanymi w RPO WO, a zatem – jak się wydaje – możliwe jest staranie się o dofinansowanie z tychże środków. Wskazuje na to między innymi zawarty w tym Programie 9 cel tematyczny: *Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją* i wybrany priorytet inwestycyjny 9a: *Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez **lepszyny dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych**, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych*, oraz 9b: *Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich*.

Podstawowy cel działania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego w zakresie tzw. rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich to rozwój społeczno-gospodarczy obszarów miejskich i wiejskich oraz poprawa warunków życia mieszkańców miast i wsi. Ta dwutorowość działania wynika z tego, że w tej perspektywie finansowej (2014-2020) pieniądze na finansowanie projektów pochodzą z dwóch źródeł: z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i z Europejskiego Funduszu Społecznego. Ten rodzaj działania skierowany jest do jednostek wojewódzkich, powiatowych lub gminnych. Jeśli nawet prawdą jest, że największymi beneficjentami funduszy unijnych są jednostki samorządu terytorialnego, to podejmowane projekty muszą uwzględniać interesy szerokich grup obywateli, a także muszą być realizowane przy współpracy z innymi podmiotami działającymi na ich terenie, w tym z różnego rodzaju stowarzyszeniami. Podstawą ubiegania się o środki unijne jest zakres działalności prowadzonej przez dany podmiot i zgodność działań z obszarami, które wskazane zostały przez donatorów jako te, które należy objąć wsparciem finansowym z unijnych środków.

INTERREG V-A Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014-2020 – Samorząd Województwa Opolskiego jako Podmiot Regionalny

Program INTERREG, którego kolejna edycja przewidziana jest na lata 2014-2020 – podobnie jak wcześniejsze – ma za zadanie wspieranie społeczno-ekonomicznego rozwoju polsko-czeskiego pogranicza, poprzez finansowe wspieranie współpracy społeczności lokalnych szeroko pojmowanego pogranicza. Nie dotyczy zatem wyłącznie gmin i powiatów bezpośrednio graniczących z Republiką Czeską. Z tego programu mogą korzystać także powiaty terytorialnie oddalone od granicy państwa. Wyraźnie na to wskazują podmioty funkcjonujące w ramach dwóch wyodrębnionych do tego celu Euroregionów PRADZIAD I SILESJA jako stowarzyszeń gmin polskich.

- Euroregion PRADZIAD obejmuje po stronie polskiej takie powiaty województwa opolskiego jak: powiat brzeski, kędzierzyńsko-kozielski, kluczborski, krapkowicki, namysłowski, nyski, oleski, opolski, prudnicki, strzelecki oraz miasto Opole oraz czeskie okresy: Bruntál, Jeseník, Olomouc, Přerov, Prostějov.
- Euroregion SILESIA natomiast: powiat głubczycki i raciborski oraz czeskie okresy: Opava, Ostrava, Nový Jičín.

Celem każdego euroregionu jest organizowanie polsko-czeskich przedsięwzięć społecznych, kulturalnych i gospodarczych, przy wykorzystaniu funduszy unijnych. Z oczywistych względów, i w tym przypadku, największa pula środków trafia do projektodawców realizujących projekty w zakresie czterech głównych osi priorytetowych, ale jest też wyodrębniony fundusz na tak zwane mikroprojekty, które mają za zadanie wspieranie współpracy społeczności lokalnych i wzajemnych kontaktów sąsiadów z obu stron granicy. Dotacje można uzyskać na projekty najczęściej nieinwestycyjne, polegające na organizacji wspólnych spotkań, imprez kulturalnych, festynów, szkoleń. Można zatem zastanowić się nad organizacją wspólnego dla Polaków i Czechów Święta Plonów w jednym z ogrodów z jednej, czy z drugiej strony granicy; można też wspólnymi siłami zorganizować imprezy dla dzieci i młodzieży, których celem byłoby zapoznanie młodych ludzi z ideą funkcjonowania ogrodów działkowych, których celem byłoby propagowanie ochrony środowiska, wartości zdrowej żywności i zachowanie standardów ekologicznych.

W ramach tych mikroprojektów możliwe są także projekty inwestycyjne, one jednak zależne są od wyobraźni, chęci i możliwości terenowych i technicznych poszczególnych zarządów i zgody działkowiczów na szersze udostępnienie terenów wspólnych ogrodów dla lokalnych społeczności. W tym obszarze mogłyby się znaleźć projekty dotyczące budowy małej architektury ogrodowej o walorach sportowo-rekreacyjnych (plac zabaw dla dzieci, zewnętrzna siłownia dla wszystkich chętnych, ścieżka rowerowa wokół ogrodu), czy też

edukacyjnych (stworzenie działki/działek z podstawowymi nasadzeniami i zasiewami, które mogłyby być odwiedzane przez uczniów szkół i przedszkoli).

Podstawową zasadą programu INTERREG jest realizacja projektu przy współudziale przynajmniej jednego partnera z drugiej strony granicy (tylko takie projekty będą brane pod uwagę). Może ich być oczywiście więcej, co pozwoliłoby znacznie poszerzyć możliwości wyboru bardziej ambitnych programów do realizacji. Na przykład: dołączenia do dwóch ogrodów działkowych (jeden po polskiej i jeden po czeskiej stronie) pracowników uczelni specjalizujących się w takich dziedzinach jak: np. biologia, ochrona środowiska, ale też edukacja artystyczna, pozwoliłoby podjąć starania o zrealizowanie projektu inwestycyjnego, którego efektem byłoby stworzenia w ogrodach na terenach wspólnych tablic informacyjnych, składających się na ścieżkę edukacyjną ilustrującą bioróżnorodność obecną w ogrodach działkowych, prezentującą najpiękniejsze okazy z ich opisem i wskazaniem działki, na której można je zobaczyć w naturze.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Samorząd Województwa Opolskiego jako Instytucja Wdrażająca dla działań: Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich oraz scalanie gruntów, jako Instytucja Pośrednicząca dla LEADER-a.

Celem realizacji tego programu jest *wzrost konkurencyjności rolnictwa oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich, przy jednoczesnym uwzględnieniu celów środowiskowych, polegających na odpowiednim zarządzaniu zasobami naturalnymi i działaniach w dziedzinie klimatu*³. Spośród sześciu priorytetów unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich właściwie tylko ostatni daje szansę aplikowania o środki unijne. Dotyczy on bowiem: ***promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.***

Wyraźnie wytyłuszczony cel wybranego priorytetu wyraźnie wskazuje na kierunek myślenia o rodzajach ewentualnych projektów. Muszą one być skierowane do szczególnej kategorii osób, które borykają się z trudną sytuacją materialną, bądź czują się społecznie wykluczone. Można sobie zatem wyobrazić takie projekty, które skierowane byłyby do samych działkowiczów, ale też ludzi ubogich i wykluczonych, którzy działek nie posiadają. Musiałyby one np. zakładać dzielnie się plonami, przekazywanie nadwyżek płodów rolnych osobom biednym, bądź instytucjom, które świadczą usługi na rzecz ludzi ubogich. Działania

³ Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020,
<http://www.umwo.opole.pl/serwis/index.php?id=12915>

te musiałyby jednak przyjąć określoną funkcję instytucjonalną. Natomiast w ramach działań na rzecz ochrony ludzi przed wykluczeniem społecznym można by pomyśleć o stworzeniu możliwości uczestnictwa ludziom starym, samotnym i wykluczonym w organizowanych dla nich spotkaniach w ogrodach działkowych.

W programie tym głównymi inicjatorami projektów są **Lokalne Grupy Działania**⁴ odpowiedzialne za tworzenie Lokalnych Strategii Rozwoju i to do ich przedstawicieli najlepiej się zgłosić po wszelkiego rodzaju informacje.

Regina Giermakowska

⁴ <http://www.lgdodra.pl/leader/mapa>, <http://ksow.pl/baza-lgd.html>,

pod tymi adresami można znaleźć informacje teleadresowe Lokalnych Grup Działania funkcjonujących na terenie całego kraju, w tym województwa opolskiego. Można też adresy te uzyskać w Urzędzie Marszałkowskim w Opolu i mniejszych jednostkach samorządu terytorialnego.